

Nr 412.

Av herrar Holmbäck och Nerman, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående studentsociala stödåtgärder m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 99 angående studentsociala stödåtgärder föreslås bl. a., att riksdagen skall godkänna av departementschefen förordade grunder för studielån med statlig kreditgaranti.

I de fall, då i författningarna icke angivits, att en viss statlig social stödåtgärd även kan komma i fråga för personer, som icke äro svenska medborgare, ha enligt hittills tillämpad ordning utländska medborgare icke möjlighet att komma i åtnjutande av ifrågavarande stödform. Det förhållandet, att i propositionen icke gjorts något uttalande om att studielånen skulle kunna utgå även till vid svenska universitet och högskolor studerande personer, som icke äro svenska medborgare, torde således få anses innebära, att lånen skulle kunna utgå endast till svenska medborgare.

Vid svenska universitet och högskolor studera några hundratals flyktingstudenter, huvudsakligen från de baltiska länderna. Till flyktingstudenter ha under åren 1946—48 utgått ett mindre antal räntefria studielån — högst 60 per år — vilka utdelats av statens flyktingsnämnd. Från och med höstterminen 1948 ha inga medel stått till flyktingsnämndens förfogande för utdelande av räntefria studielån.

Sedan tidigare i och för sig otillräckliga hjälpkällor sinat, har flyktingstudenternas situation blivit mycket svår. Detta belyses i en till Kungl. Maj:t den 7 februari 1950 ingiven framställning fogad bilaga innehållande en redogörelse för en enquêteundersökning bland härvarande estniska studenter. Flyktingstudenternas situation är sådan, att enligt de förenade studentkårernas bestämda uppfattning snara åtgärder måste vidtagas för att underlätta flyktingstudenternas studier vid svenska universitet och högskolor.

Den långa prövotiden för vinnande av svenskt medborgarskap är en väsentlig orsak till flyktingstudenternas svåra situation. De flyktingstudenter, som ännu icke kunnat bli svenska medborgare, kunna icke för närvarande erhålla statliga studielån eller stipendier. Det är naturligt, att de i långt mindre grad än sina svenska kamrater kunna få understöd av föräldrar eller andra släktingar och att de ha svårare än studenter födda och uppväxta i Sverige och med föräldrar, släktingar och vänner här att erhålla borgen å studielån. De äro för studiernas fortsättande hänvisade till

inkomster av förvärvsarbete i så stor utsträckning, att det måste medföra mycket stora, i vissa fall oöverstigligen svårigheter att slutföra studierna. Studieavbrotten, temporära eller definitiva, torde också vara talrika. Härtill kommer, att flyktingstudenternas psykologiska situation med oro för den egna framtiden, ovisshet om möjligheterna att fortsätta studierna och oro för släktingar och vänner i hemlandet måste göra, att de konkreta ekonomiska svårigheterna få så mycket allvarligare verkningar.

Den ovannämnda undersökningen visar bl. a., att flyktingstudenternas levnadsstandard är mycket låg och att tuberkulosfallen äro relativt talrika. Cirka hälften av de estniska studenter, som nu studera i Sverige, hade påbörjat universitets- och högskolestudier redan i hemlandet.

Redan humanitära och sociala skäl motivera, att vårt land lämnar ett sådant stöd åt flyktingstudenterna, att de kunna slutföra påbörjade universitets- och högskolestudier till examen — och att de kunna göra detta utan att ådraga sig allvarliga skador i fråga om sin fysiska och psykiska hälsa. Vidare gör den rådande bristen på intellektuell arbetskraft det angeläget, att flyktingstudenter, som bedriva studier vid svenska universitet och högskolor — och som sålunda bäst kunna nyttiggöra sina examina i Sverige och därför kunna väntas göra en insats på den svenska arbetsmarknaden — sättas i stånd att slutföra påbörjade studier.

En tillräcklig hjälp till flyktingstudenterna skulle lämpligen åstadkommas genom en kombination av olika stödåtgärder. Å andra sidan är det uppenbart, att det rådande ekonomiska läget hindrar alltför vittgående ekonomiska åtaganden från statens sida. Likaså måste givetvis bestämmelserna om studiestöd åt flyktingstudenter utformas på ett sådant sätt, att missbruk undvikas. Det synes lämpligt, att hjälpåtgärderna inriktas på sådana i riket befintliga flyktingstudenter, vilka kunna väntas erhålla svenskt medborgarskap. En minimiåtgärd i hjälpprogrammet torde vara, att de nu av Kungl. Maj:t förordade statsgaranterade studielånen kunna utgå till sådana flyktingstudenter. Ur statens synpunkt erbjuder denna låneform den fördelen, att den enda kostnaden består i de förluster, som kunna komma till stånd på grund av att låntagaren på grund av dödsfall eller annan orsak ej kan återbetala lånet. Den förlust, som torde kunna komma i fråga, torde vara så liten, och de ifrågakommande flyktingstudenterna utgöra ett så ringa antal jämfört med de svenska studenter, som skola komma i åtnjutande av lånen, att lånemöjlighetens utsträckning till flyktingstudenterna ej av ekonomiska skäl torde kunna avvisas. Samtidigt som de statsgaranterade studielånen utgöra en för staten billig stödform, innebära de likväl en effektiv hjälp genom att det för studiernas slutförande erforderliga kapitalet ställes till förfogande.

Bestämmelserna angående de statsgaranterade studielånen böra således utformas så, att flyktingstudenter, som icke äro svenska medborgare men

som med sannolikhet kunna väntas bli detta och som studera vid svenska universitet och högskolor, icke utestängas från möjligheten att erhålla dessa lån. Härvid måste även, därest stödformen skall bli till erforderlig nytta, studenter inskrivna före höstterminen 1948 kunna erhålla lån. Lånevillkor och behörighetskrav böra i görligaste mån vara desamma som för de svenska studenterna.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 99 måtte uttala, att statsgaranterade studielån skola kunna beviljas även åt sådana studerande vid svenska universitet och högskolor, som äro att betrakta som flyktingstudenter, men som med sannolikhet kunna väntas bli svenska medborgare.

Stockholm den 28 mars 1950.

Åke Holmbäck.

Ture Nerman.